

Čuden preobrat v Braziliji; nova civilna vojna?

Konfuzija med zmagovitimi
vstajskimi generali, ki bi radi
vsi bili prezidenti. Drug drug-
gemu pošiljajo ultimete

Sao Paulo, Brazilija, 27. okt.
— Revolta v revoltili! To je ali-
ka najnovejša situacija v Bra-
ziliji. Kakor vse kaže, se bo
civilna vojna nadaljevala, med
voditelji vstaje.

Vojaske junta v Rio de Janei-
ru, ki je zadnji petek strmogla-
vila federalno vlado, je prišla v
konflikt z zunanjimi voditelji
revolte na jugu in severu Bra-
zilije; junta, ki sestoji iz treh
ali štirih generalov, je začela u-
trjevati svojo pozicijo in se ne
zmenja za sklepe in programe ci-
vilnih voditeljev liberalne stran-
ke.

Dr. Getulio Vargas, bivši
predsedniški kandidat liberalne
stranke in predsednik države
Rio Grande do Sul, ki je politični
vodja vstaje, je odpotoval v Rio
de Janeiro. Kaj namerava tam-
kaj in kako ga sprejme vladajo-
ča junta v glavnem mestu, je
misterij. Dr. Vargas smatra,
da je bil on izvoljen predsedni-
kom v zadnjem februarju, toda
pravkar strmoglavljeni režim
ga je ogoljufal za zmago, ki je
razglasil njegovega protikandi-
data Julio Prestesa, režimskega
kandidata, izvoljenim. Prestes
bi imel nastopiti predsedniško
službo 15. novembra, toda zma-
govita vstaja mu je prekrizala
račune in logično bi moral zdaj
dr. Vargas prevzeti vsaj začas-
no predsedništvo.

Vojaske voditelji v Rio de Ja-
neiro se menda ne strinjajo z
dr. Vargasom, in hočejo, da je
začasna vlada v njihovih rokah,
dokler se ne izvrše nove volitve.
Junta zahteva, da se najprej
skliče ustavodajna skupščina, ki
naj sprejme novo ustavo in na
podlagi iste naj se potem izvrše
volitve.

Generali, ki so vodili revolu-
cijo v južnih in severnih drža-
vah, podpirajo dr. Vargas in
zdaj pošiljajo ultimete v Rio de
Janeiro, naj se junta pokori ci-
vilni vladi, katero ima voditi dr.
Vargas. General Távora, ki je
s svojimi četami osvojil vse se-
verne države, je izjavil, da je
"militaristi, ki so tri tedne čakali
na zmago drugih in se pridružili
revoltili šele ob enajsti uri, ni-
majo zdaj nobene pravice odlo-
čati o novi vladi in zmagovito
ljudstvo jih mora ignorirati."

Medtem je prišla vest, da je
vladajoča junta v Rio de Janei-
ru na svojo pest dovolila strmo-
glavljenemu predsedniku Wash-
ingtonu Luisu, da lahko odide
na Španjoko. To je razkazalo li-
beralne voditelje, ki dr. Luisa
odgovornega za volilne sleparije
in za razne čine korupcije in za-
hitevajo, da se Luis zagovarja
pred sodiščem. Kakor poroča-
jo, je kardinal Leme ispoštoval
od junte, da je Luis lahko po-
begnil v inozemstvo.

Julio Prestes, ki je imel biti
prihodnji predsednik republike,
je bil večeraj aretiran v državi
Sao Paulo in vržen v zapor.
Pet oseb je bilo ubitih v Rio
de Janeiru v teku izredov, ki
so sledili padcu vlade v petek.
Izgreda so se v soboto ponovili.
Velika množica ljudstva je na-
valila na ječo, da osvobodijo po-
litične jetnike, toda vojaške čete
so odbile napad in potlačile de-
monstracije.

V Sao Paulu so imeli demon-
strantje več sreče. Silna množica
je osvojila zapore in izpustila na
prosto vse jetnike, politične in
zločince, potem pa zapalila ječo,
ki je bila popolnoma razdejana.

Berlin, 27. okt. — Po vsej
Nemčiji je zavladala velika o-
gorčenost, ko je prišla vest, da
so brazilski vataši streljali iz
topov na nemški parnik "Baden",
ki je hotel zapustiti luko v Rio
de Janeiru. Vest, da je bilo o-

Druga eksplozija v Nem- čiji ubila 110 rudarjev

Nova katastrofa v Saarju na dan
pogreba žrtv v Alsdorfu

Berlin, 27. okt. — Zadnje so-
boto, ko se je v Alsdorfu vršil
pogreb 262 rudarjev, ki so izgu-
bili življenje v premočnem
valed eksplozije dinamita, se je
pripetila nova nesreča v Saarju.
Razstrelba plinov v premočnem
Maybach je usmrtila 110
rudarjev. V rovu je bilo 141 mož
ob času nesreče in koliko je osta-
lo živih, ni še znano.

Premogovnik Maybach s do-
lino Saar vred je pod francosko
upravo za dobo 15 let na temelju
versajske mirovne pogodbe. Na-
haja se kakih sto milj južno od
Alsdorfa; prizorišča prve nesre-
če. Prizadeti rudarji so večino
ma Nemei in Poljaki.

Pri pogrebu žrtv v Alsdorju
so bili manjši nemiri, ko so ko-
munistični govorniki na pokopa-
lišču napadli duhovne med cere-
monijami. Okoli 2000 rudarjev
je šlo za pogrebom in 262 krst so
vozili na 3 motornih vozilih. Spre-
daj je korakala godba ru-
darske unije, katere vodja je bil
ubit pri eksploziji.

Delodajalci nadaljujejo z redukcijami mezd

Tako se glasi poročilo delavsko-
ga biroja, ki je uvedel zave-
no študijo

New York. — (FP) — Mezne
redukcije v mesecu septembru
so bile odrejane v mnogih indu-
strijah, kot je razvidno iz sta-
tistike, ki jo je objavil Labor
Bureau, neodvisna organizacija,
ki proučuje industrijske razme-
re. Statistika je sestavljena na
podlagi poročil federalnih in dr-
žavnih departamentov.

V železarski in jeklarski indu-
striji so bile mezne znižane
za 14%, v rudarski 15% in v
transportniški 18%. Poleg re-
dukcije mezd se je zvišalo tudi
število brezposelnih delavcev.
Najbolj sta bili prizadeti državi
Pennsylvania in Massachusetts.
V prvi se je brezposelnost v zad-
njih desetih mesecih zvišala za
21%, v drugi pa za 18%. Indu-
strijska produkcija se je znižala
za 26%. Od vseh industrij je
trpela najbolj avtomobilska,
kjer se je produkcija znižala za
65%. Delavski biro ni nič kaj
optimističen in ne vidi nobenih
znamenj, da se kmalu vrne pro-
speriteta.

Federacija podpira demokratske kandidate

New York. — John Sullivan,
predsednik državne delavske fe-
deracije, podpredsednik Joseph
P. Ryan in tajnik John M. O'
Hnallom so pozvali člane feder-
acije, naj glasujejo za ponovno
izvolitev governorja Roosevelta
in podgovernorja Lehmana,
"ker je njun rekord glede delav-
skega zakonodajstva eden naj-
boljših v zgodovini države." Kro-
jaške unije v mestu New York
so se izrekle, da bodo podpirale
soc. kandidate.

Socialistični kandidati v Texasu

Dallas, Tex. — Socialistična
stranka v Texasu je imenovala
svoje kandidate za vse državne
in federalne urade. Komunisti
so postavili svoje kandidate za
sveznega senatorja, governorja
in podgovernorja.

krog 20 potnikov in mornarjev
ubitih, se vadržuje, da si od
nikoder nobenih pojasnil, če je
bilo res kaj ubitih ali ne. Nem-
ški zunanji urad je uvedel pre-
iskavo.

Politiki se klanjajo bankirjem

Prostjo, naj se usmilijo brezpo-
selnih, da tako preprečijo re-
volto

New York. — (F. P.) — Brez-
poselni delavci v New Yorku z
nekakim začudenjem opazujejo
prizor, ko tammanitski politiki
klečeplazijo pred bankirji in in-
dustrijalci in prosjajo za pod-
pore, da tako odvrnejo revolto
proti demokratski administraci-
ji.

Cenzurno poročilo govori, da
je bilo meseca aprila 364,617
brezposelnih delavcev v mestu
New Yorku. Od tistega časa se
je to število povečalo najmanj za
sto tisoč. O zmanjšanju zapo-
slenosti se poroča tudi iz drugih
industrijskih mest države New
York in povprečni tedenski za-
sluzek tovarniških delavcev je
padel na najnižjo točko in je pri-
meroma nižji kot je bil l. 1925,
ko je v državi nastala industrijs-
ka kriza. Vsič temu ni mestni
blagostanjski departament storil
ničesar za odpravo tega položaja,
kot priznava sam načelnik
tega departamenta Taylor.

Administracija se dobro zave-
da, da bi našlela na odpor, če
bi zvišala davke na posestva v
svrhu, da se dobi potrebn denar
za pričetek javnih del, zato me-
stne avtoritete ne marajo niti
začeti s tako akcijo. Mesto tega
so dale svoj blagoslov predlogu
bankirjev, ki so organizirali ko-
mitet, da zbere sklad milijon do-
larjev, iz katerega se bodo erpa-
la sredstva za podporo družinam
brezposelnih delavcev. Podpora
bodo razdeljavale dobrodelne or-
ganizacije, toda bankirji bodo i-
meli popolno kontrolo nad njimi.

To je sistem, ki ga zagovarja
William Green in drugi voditelji
ki smatrajo zavarovanje zoper
Ameriške delavske federacije,
brezposelnost za miločino, ne
vidijo pa ponizavanja brezpo-
selnih delavcev, ki so odvisni od
podpore, ki jo prejemajo od do-
brodelnih organizacij.

Liga podpira soc. kandidata

New York. — Liga za neodvi-
sno politično akcijo javlja, da bo
podpirala James H. Maurja,
kandidata socialistične stranke
za governorja države Pennsy-
lvanije. John Dewey, profesor na
univerzi Columbia in načelnik e-
ksekutivnega odbora lige, je de-
jal, da delavstvo v Pennsylvaniji
ne more pričakovati nikakega iz-
boljšanja od kandidatov republi-
kanske in demokratske stranke,
pa naj bo izvoljen eden ali dru-
gi.

Gangreži ujeli bankirja

Chicago. — Earl L. Yocum,
bankir in milijonar v Galvi, Ill.,
je izginil pred par dnevi, v ne-
delfo je pa njegova žena dobila
pismo, v katerem jo bankir ob-
vešča, da je jetnik banditov, ki
zahtevajo veliko vsoto odkupni-
ne. Policija ga išče.

Avti ubili 11 oseb v enem dnevu

Chicago. — Zadnje nedelje je
bilo enajst oseb ubitih in tri ra-
njene na cestah v Chicagu in o-
kolici. Ker je bil lep dan, je bila
spet gneča na ulicah in mnogo
kolizij med avtomobili.

SOCIALISTI UP- JO NA POVEČA- NJE GLASOV

Volilna kampanja v državi New
York je v polnem zamahu

New York. — (FP) — Socia-
listična stranka v državi New
York se nada, da bodo njihovi
kandidati pri prihodnjih volit-
vah prejeli več glasov, kot so jih
kdaj prej. Brezposelnost je
važno vprašanje, je dejal G. Au-
gust Gerber, ki vodi volilno kam-
panjo in je prepričan, da bodo
glasovi za soc. kandidate nara-
stali za več stotisoč.

Tammanitska korupcija vzne-
mirja volilce samo v mestu New
Yorku; drugod se ne zmenijo za
to stvar, ker so vesti o graftu že
stara povest. Tudi se ne zanima-
jo za prohibicijo. Glavna stvar
je brezposelnost in volilci so se
pričeli zavedati, da ni vse v re-
du v vodstvu starih strank, ker
ne najdejo nobenega izhoda iz
tega položaja. Soc. stranka je
razpečala na milijone letakov v
tej kampanji med volilce v vseh
krajih države, da jih tako se-
znani s njenim programom.

V Niagara Fallsu se je cen-
tralna delavska unija izrekle,
da bo podpirala socialistične
kandidate. V Buffalu, Roches-
terju in v nekaterih drugih in-
dustrijskih mestih je večina u-
nij aktivnih v soc. kampanji.
Socialistični program za odpra-
vo brezposelnosti vključuje za-
hteve za šesturnik, pet dni dela
v tednu, državno zavarovanje
zoper brezposelnost in ustanovit-
ve državnih posredovalnic za
delo.

Socialistični kandidata za go-
vernerja in državnega pravdni-
ka, Louis Waldman in William
Karlson, sta na govorniški turi
obiskala vsa večja mesta v dr-
žavi in govorila sta tudi pred
dijaki v mnogo višjih šolah in
kolegijah. Za program soc. stran-
ke so se pričeli zanimati celo v
krajih, ki so bili doslej znani
po svoji konservativnosti. Vo-
ditelji starih strank bodo prese-
nečeni, ko bodo preštetli glasovi
oddani za soc. kandidate, drugi
dan po volitvah, je dejal Wald-
man.

Kuba na robu revolte?

Predsednik Machado baje
pobegnil

Havana, Kuba, 27. okt. —
Sinoči je tu nastala velika pa-
nika, ko se je raznesla vest, da
je predsednik Machado zapustil
Kubo na bojni ladji. Takoj na-
to so poročali, da bo vsak hip
razglašeno obredno stanje. U-
radna vest je "pojasnila", da je
prezident odšel na — ribolov.
Pričakuje se policijski naval na
pristaže vladi nasprotnih poli-
tičnih strank.

Petnajst milijonov delavcev brez dela

Geneva, 27. okt. — Mednarodni
biro dela v uradu Lige narodov
poroča, da je danes okrog 15,
000,000 delavcev brez dela v
vseh državah.

Posledice indust- rijske depresije

Ameriški delavci so bili prikraj-
šani za devet milijard dolar-
jev na mesecah v enem letu

New York. — (FP) — Stan-
dard Statistics Co., ena najbolj
zanesljivih firm v Združenih dr-
žavah, ki študira ekonomske
razmere, je te dni podala rezul-
tat svoje študije o industrijski
depresiji, ki pokazuje situacijo,
kakršna še ni bilo od l. 1893. A-
meriški delavci so izgubili v te-
ku enega leta devet milijard do-
larjev na zaslužku, kar pomeni,
da so se njihovi dohodki znižali
za 20%. Ta izguba, govori po-
ročilo, je zmanjšala nakupoval-
no moč in posledice tega občuti-
jo ne le delavci, temveč tudi tr-
govci in industrije, ker ne mo-
rejo spraviti svojih produktov
na trg.

Medtem, ko se je znižala na-
kupovalna moč za eno petino,
se cena industrijskim produk-
tom in živilom ni akoro nič zni-
žala. Standard Statistics Co.
estimira, da je v Ameriki okrog
štiri milijona brezposelnih de-
lavcev, nešteti poljedelskih
delavcev in nameščencev, ki so
bili odvisniki iz vladne službe.
Njeno poročilo, ki je basirano
na dejstva, je zanimivo, ker po-
bija Hooverjeve izjave, ki jih
podaja od časa do časa v jav-
nosti, o številu brezposelnih de-
lavcev. Firma ne reče ničesar
glede nadaljnjih odločitvev de-
lavcev v simekih mesecih, pač pa
trdi, da ni nobenega znaka za
oživljenje industrijskih aktiv-
nosti v prihodnjih par mesecih.

Nesreče v industrijah rastejo

Delavska komisarka za državo
New York zahteva dnevno in-
spekcijo varnostnih naprav

New York, N. Y. — (FP) — V
mesecu septembru je bilo 182
delavcev ubitih pri delu v ne-
votljivih industrijah — 27 več kot
v mesecu avgustu in 11 več kot
v septembru prejšnjega leta. Ta-
ko se glasi poročilo državnega
delavskega departamenta, ki je
bilo objavljeno te dni. Največ
delavcev je bilo ubitih v stavbin-
ski industriji, pri eksplozijah
pri gradnji tunelov in v železo-
liarnah.

Državna delavska komisarka
Frances Perkins je priporočila
inspektorjem dnevni pregled
varnostnih naprav v tovarnah
in pri gradnji poslopij. Devet
ljudi je bilo v septembru ubitih
od električnega toka.

Narastek nesreč je krivo pri-
ganjstvo, kajti znana stvar je,
da delodajalci bolj pritiskajo na
delavce v tej dobi brezposelnosti
kot v normalnih časih; posledica
je večje število nesreč. Poleg
nesreč so se povečale tudi poško-
dne delavcev. Poročilo državnega
departamenta izkazuje, da je bilo
v mesecu septembru poškodova-
nih 40,606 delavcev, skoro dva
tisoč več kot v istem mesecu pre-
jšlega leta.

Pristaniščni delavci se pogajajo

New York. — International
Longshoremen asociacija vodi
pogajanja z delodajalci za obno-
vitev stare pogodbe. Pri tem ji
nagaja Marine Workers Indus-
trial unija, levčarska organi-
zacija, ki je pridružena Trade
Union Unity ligi. Njeni organi-
zatorji so sklicali stavko pri-
staniščnih delavcev v Philadel-
phiji, katera pa se je v par dne-
vih izjalovila, ker se delavci ni-
so odzvali v zadostnem številu,
da bi napravili štrajk učinko-
vit. Organizator te unije Archie
Gibbs je bil aretiran, ker je hu-
skal delavce na upor in razpeča-
val radikalne tiskovine. Gibbs je
bil nedavno izpuščen iz zapore
v Norfolk, Va., kamor je bil
poslan za tri mesece radi radi-
kalnih aktivnosti.

Ryan kritizira Hooverjevo administracijo

Štiri milijone komunistov je v internacionali

Stranka v Ameriki ima 8385 čla-
nov. Največ jih je v Nemčiji

Moskva, 27. okt. — "Pravda,"
oficelne glasilo ruske komu-
nistične stranke, poroča, da komu-
nistična internacionala po vsem
svetu šteje danes nekaj čes štiri
milijone članov. Od teh je 3,
500,000 v Rusiji in ostalega pol
milijona je razdeljenih na vse
druge dežele.

Največ članov je v Nemčiji,
namreč 124,000. V Čehoslovakiji
je 35,000 komunistov v stranki,
v Franciji 38,240, Angliji 3200,
v Združenih državah pa 8385.

V zadnjih dveh letih je najbolj
nazadovala v Čehoslovakiji, kjer
je bilo 150,000 članov. V Angliji
je bilo 9000 in v Franciji 52,376.
V Avstriji in Belgiji je število
tako majhno, da ga "Pravda"
sploh ne omenja.

V kontrastu s temi številkami
pa "Pravda" kreditira sociali-
stično delavsko internacionalo s
5,500,000 člani. Nemčija, Avstri-
ja in Belgija so vodilne dežele v
socialističnem članstvu.

(Pred nekaj dnevi je kongres-
nik Fish iz New Yorka dejal, da
je v Ameriki 400,000 komuni-
stov. Kje je dobil te številke?
Vprico gornjemu oficelnemu
poročilu iz Moskve ima Fish
strah strašno velike oči!)

ZAVAROVALNE DRUŽBE PO- BUJAJO ODKODNINEKI ZAKON

Boje se, da se jim bodo skrtili
profiti, če bo zakon amendi-
ran

St. Louis, Mo. — (FP) — Zava-
rovalne družbe v državi Misouri
so pričele s agitacijo proti spre-
jetju amendementa k državnemu
odškodninskemu zakonu. A-
mendment bo predložen volilem
pri splošnih volitvah, ki se bodo
vršile 4. novembra.

Agente zavarovalnih družb
so zagnali krik, da je amend-
ment socialističen in radi tega
bi ne smeli biti sprejet. Na ta
črki odgovarjajo voditelji dr-
žavne delavske federacije in ka-
žejo na slično določbo v odškod-
ninskem zakonu države Ohio,
kjer so administracijski stroški
le 3%, ki se odračunajo od od-
škodnine, ki jo prejme poškodo-
vani delavec, dočim privatne za-
varovalne družbe v državi Mi-
souri vzamejo 40% za isto delo.

Velike vsote denarja, ki gredo
v blaginjo zavarovalnih družb,
bi morale biti v žepih poškodo-
vanih delavcev. Te družbe na-
menoma zavlačujejo izplačev
odškodnin in s tem odirajo de-
lavce, da potem dobe le del od-
škodnine, do katere so upravi-
čeni, pravijo urniki državne de-
lavske federacije. Če bo sprejet
predloženi amendment k odškod-
ninskemu zakonu, bodo s tem
odpravljeni tudi veliki profiti
zavarovalnih družb, ki jih vle-
čejo na račun poškodovanih de-
lavcev.

Sirotiščnice se polnijo

Washington, D. C. — Washing-
ton Children's Home Society v
svojem apelu za finančno pomoč
izjavlja, da v vseh 35 letih od
njene ustanovitve se še ni naha-
jala v tako resnem položaju kot
sedaj. Industrijska depresija je
zmanjšala njene dohodke, dočim
se je število otrok, ki so bili iz-
ročeni v njeno oskrbo, povečalo
za 50%. Delavske družine so
razbite valed brezposelnosti,
mnogo staršev izgine, drugi po-
delejo boleznim in tako se veča
število neposkrbljenih otrok, za
katere morajo skrbeti sirotišni-
ce.

Dejal je, da ni v enem letu sto-
rila ničesar za omiljenje brez-
poselnosti

Washington, D. C. — (FP)
— Močan glas se je slišal te dni
vapitolu, ki je v ostrih besedah
obsojal malomarnost Hooverje-
ve administracije, ki ni v pro-
šlih dvanajstih mesecih storila
ničesar za omiljenje brezposel-
nosti. Govoril je dr. John A.
Ryan, načelnik Narodne katoli-
ške blagostanjke konference in
veteran v boju za delavsko zaka-
nodajstvo.

"Kadar pomislim na vse, kar
se je zgodilo, odkar je prišla
v deželo brezposelnost," je dejal
Ryan, "tedaj sem, da bi se po-
dvojilo število komunistov, da
dvignajo nekoliko strahu, čeprav
ne bojega, v sredi političnih in
industrijskih voditeljev. Na kon-
ferenci governorjev, ki jo je skli-
cal Hoover v prošlem decembru,
se je mnogo govorilo o soluciji
problema brezposelnosti. Bile so
samo obljube in storjenega ni
bilo ničesar glede pospešenja ja-
vnih del. Državniki, pravi in na-
mišljeni, niso napravili ničesar."

"Ameriško delavstvo naj ne
pričakuje ničesar od komiteja, ki
ga je pred nekaj dnevi imenoval
predsednik Hoover, da študira
načrte za odpravo brezposelnos-
ti. To je bila le gesta, ki ne po-
meni ničesar, ker noben komitej
ne more delati čudežev, če ima
avazane roke in če nima na svoji
strani voditeljev industije in
administracije. Neaktivnost teh
voditeljev v očigled brezposelno-
sti, ki stalno raste, je brezpuna.
Kotvijo je mogoča le v slučaju,
da se delodajalci prišli ne skraj-
šanje delovnika in se tako da pri-
liko brezposelnim delavcem do
dela in zaslužka."

Mary Anderson, načelnica
šenskega biroja v svaznem de-
lavskega departamenta, je na i-
stem zborovanju poročala, da je
brezposelnostna situacija sedaj
slabša kot je bila pred enim le-
tom. Dalje je rekla, da so v pro-
šlih par letih stroji in inštrume-
nti ispodrinili več kot dva milijona
delavcev iz tovarnov, rudnikov in
iz transportniške službe.

Celo v Washingtonu, ki ni in-
dustrijsko mesto, morajo blago-
stajanske organizacije skrbeti za
družine 10,000 brezposelnih de-
lavcev, a to število bo nedvomno
narastlo v simekih mesecih.

Podjetnik obdožen goljufije

Oseparil je delničarje za velike
vsote denarja

Washington, D. C. — (FP)
— Harry Wardman, eden naj-
bolj znanih kontraktorjev v Wa-
shingtonu, ki se je nad dvajset
let boril proti stavbinškim uni-
jam, je obdožen raznih goljufij,
s katerimi je obdoževal delničar-
je za velike vsote denarja. Nje-
govo podjetje je Wardman hotel
je prešlo v roke nove organiz-
acije in delničarji imajo prav
malo upanja, da bodo dobili se-
daj nazaj denar, ki so vložili v
gradnjo impozantne stavbe, ki je
stala nad deset milijonov dolar-
jev. Poleg Wardmana je obdo-
žen še pet drugih oseb, ki so so-
delovale z njim pri prodajanju
delnic.

Wardmanov padec je pospešil
propad apartmentnih stanovanj,
ki jih je zgradil v glavnem me-
stu, katerega pa niso prinela
dobitka. V te špekulacije je za-
pleten tudi republikanski kon-
gresnik Zihlman iz države Mary-
land, ki je bil eden tistih ljudi,
ki so verjeli Wardmanu, da ne
bo nikdar konse spekulativni
prosperiteti. Afera je vzbudila
velike pozornost v washington-
skih finančnih krogih in obeta
se senzacija, ko bo sodeva prišla
pred sodišče.

Brezposelni delavci v Chicagu čakajo na delo.

Marijana Željčeva-Kokalj:

DARINKA

(Poveš, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosveta.)

"Ali imate doma... no, kako bi rekel, takšnega... fanta?"

"Ne!"

Martin se je oddahnil. Pri odhodu ji je stisnil roko in vprašal: "Ali smem še sam priti?"

"Zakaj ne!"

Zvečer ni mogla dolgo zaspati. "Kaj mi je bilo treba reči, da lahko pride! Kaj mi je, on mari? Kaj si misli o meni? Kaj hoče od mene? Darinka, Darinka!" je zaihtela in bridko zajokala.

In vsak večer, če je bila še tako utrujena, ni mogla takoj zaspati. Vedno in vedno se je vpraševala: "Kaj, če res sam spet pride! Kaj namerava? Slabega gotovo ne. Pošten je. Ali jaz, jaz... Kaj mi je, da sem tako nemirna! Morda ga pa ne bo..." in postalo ji je nena-doma težko.

V nedeljo dopoldne je bila zelo nemirna. Popoldne je prišel Martin. Bil je sam. Dana je zardela in potem šla počasi ob ogromni reki k trem črešnjam. Molčala sta.

Pod drevjem sta se viedla.

Martin je dejal: "Lepo vreme imamo. Po-lje obeta dobro, cene kruhu pa vendar ne bo-do padle?"

"Zakaj?"

"Žito gre iz zemlje. Evropa je lačna, pa tudi Azija. Rusija je izstradana... dobro za farmarje..."

"Za njih je zmiraj dobro."

"Mislite?"

"Meni se že tako zdi."

"Vi ste še malo časa tu. Veste včasih pre-de pa prav huda farmarjem. Sicer boste pa sa-mi doživeli, ako ostanete tu."

"Seveda ostanem!"

"Mari še dolgo?"

"Dolgo."

"Zakaj?"

"Kam naj pa tudi grem?"

"Domov..."

"Domov?" Ustne so ji zadržale.

"Kaj vam je, Dana?" je vprašal on.

"Nič."

"Zakaj ne greste domov?"

"Tako?"

"Zakaj ste pa vedno tako resna? Danes pa celo žalostna? Kaj vam je vendar?"

"Nič!"

"Preveč ste sami!"

"Dana? Samo pomislite koliko nas je de-lavk in delavcev na farmi. Posebno še poleti!"

"Ne rečem, ampak domačih ni. Vsi so sami tujci!"

"Morda je pa tako boljše."

"O, ne... Vi morate med svoje ljudi!"

"Ne grem za ves svet a te farne!"

"Ali vam je tako pri srcu?"

"Najmanj!"

"Ali pa kdo na njej?"

Ona se je malo nasmešnila in rekla: "Kdo neki! Saj se ne morem z nikomur niti pošteno pogovoriti!"

"Kadar ima kdo koga rad, tudi ni tre-ba dosti besedi!"

"Kaj pravite!"

"Resnico!"

"Morda..."

Potem sta zopet obmolnila.

"Preveč ste sami," je rekel zopet on.

"Kaj pa hočem. Tudi drugi so sami..."

"Na primer — jaz!"

Ona je zardela.

"Človeku ni dobro samemu," se pravi ne-kje. "Pa tudi Bog je v svoji modrosti ustvaril moža in ženo zato, da jima ni dolgčas. Mari ni

tako?"

"Menda bo že!"

"Kaj pa, ko bi midva poskusila skupaj živeti?"

"Bog!"

"Ali bi bilo to tako čudno?"

Ona je priklimala.

"Mislite zato, ker sva dva reveža?"

Dana je molčala.

"Ali nisva zdrava in pridnih rok?"

Stegnil je svoje žilave roke in dejal: "Do-ker te lahko delajo, ne bova stradala. Kaj?"

"Mogoče!"

"Dana, ali hočete, da se poročiva?"

Ona je srepo gledala predse. Ustne je stisnila. Dihala je naglo.

"Dana zakaj mi ne odgovorite?"

Zmajala je z rameni.

"Mari sem vam zopet?"

Odkimala je.

"No, in potem pa odgovorite na moje vprašanje! Ali hočete biti moja žena?"

"Ne!" je odgovorila komaj slšno.

"Zakaj, Dana?" in prijel jo je za tresoče roke.

"Ne morem!"

"Kdo vam brani! Jaz vas imam rad!"

Vzdihnila je.

"No, recite!"

"Sem že rekla!"

"Počakal bom za vaš odgovor do prihodnje nedelje! Premislite se dobro..."

"Bom!"

"Tako je prav! Malo prenašel sem bil, kajne, Dana, in vi ste se prestrašili..."

Ona je imela solzne oči.

"Ne bodite žalostna, sreča vas čaka!"

"Sreča, o za mene je ni več!"

"Mislite? Drevje vsako leto na novo cve-te, in zakaj bi tudi za vas ne vzcvetela nova sreča?"

"Če je prepozno, je prepozno! Ko je dre-vo staro, ne požene več cvetja..."

"Dana, mladi ste!"

"Izgledam mlada, a v resnici sem stara!"

On je zmajal z glavo odšel proti svoji farmi.

Ko je bila sama, se je prišla za glavo:

"Moj Bog, moj Bog!" je tarnala. "Kam pelje vse to? Tako mi je težko! Zakaj je pri-šel? Zakaj mi je rekel vse to? Zakaj me vzne-mirja? Ali še nisem dovolj trpela..."

Pri delu je bila zamišljena. Ponoči je jokala. "Za mene ni več sreče! On je dober, on me ima rad, a ko bi izvedel vso resnico..."

Joj! V enem trenutku pisanosti, izgubila sem celo življenje... Da, on mi je dal piti, ko sem prišla k sebi, je bilo vse končano... Darinka, moja sreča in nesreča!"

Tovarišice so vpraševale Dano, če je bol-na, ker tako slabo izgleda. "Ne," jim je od-govarjala in se silila delati. Vendar ji delo ni šlo kar nič od rok.

"Kaj pa je z vami?" jo je nagovoril delo-dajalec. Ona se ga je zelo prestrašila. "Nič!" je odgovorila.

"Pa vendar niste bolna?" je vpraševal go-spodar.

"Nisem," je hitro odgovorila. Bolna, sa-mo to ne. Bolne so brez milosti odpustali.

"Potem je pa dobro."

In ona je delala, delala kakor kak star napol pokvarjen stroj.

Nedelje se je bala. Vedela je, da je vse zaman. Ona se ne more poročiti. Ona nima pravic kakor pošteno dekle. Ona je zavržena stvar, izplačena od pravice na srečo.

(Dalje prihodnjik.)

zakrbljeno. "Predolgo bedite

ponoči. Kako daleč je ta ro-

man?"

"Samo še dve poglavji bo tre-

ba," je odgovorila mladenka.

"Prav zadovoljna bom, ko bo

dekončan. Kako ste bili dobri,

ko ste mi dovolili, da smem tu

zvečer delati!"

"Seveda, ampak pozor! Ako

bom videl, da vam to škodi, bom

moral stvar preklicati," je o-

pomnil Erik obzirno. "Ah, ve-

ste, to mi je dolgo hodilo po gla-

vi. Kako me je mikalo, da bi

prišel in vas presenetil pri de-

lu!"

"O, glede tega sem mirna.

Vem, da tega ne boste nikdar

storili," je odgovorila pokojno.

"Previdni ste, da bi me ka-

korkoli nadlegovali."

"In še vedno mi nečete razi-

deti pisateljevega imena?"

Alica je odkimala in se glas-

no zasmejala.

"Če bi videli, da sem tako

brikljiva, bi izgubili zaupanje

vame," je dejala.

"Ali hočete, naj vam povem,

kaj mislim?" je kliknil Ransome,

nagajivo grozeč s prstom. "Ve-

ste, prepirčan sem, da ste vi sa-

mi avtor in me mislite presene-

titi s tem, da mi neki dan po-

klonite izvod s posvetilom."

Alic je bilo za trenutek vide-

ti, kakor da mu hoče nekaj pri-

znati, toda takoj se je premi-

sila.

"Počakajte malo, da izide," je

odgovorila, "sedaj pa... veste,

glede onega hipotekarnega kon-

trakta..."

In jela mu je razkladati teko-

če zadeve.

Ransome je bil ves dan mol-

čel in zamišljen. Pripraviti je

moral zapleten zagovor pred so-

diščam in za to mu je bilo pora-

biti vse sile. Ko ga je čital

pred zborom, je bil tolikanj raz-

tresen, da ni videl ne svojega

branjence, ne sodnikov, ne sve-

dokov. Njegova misel se je se-

tala po srčkanem stanovanju, ki

ga je kanil opremiti za Alico

Vickarsovo, oziroma Ransomo-

vo.

Ta krasni sen ga je tolikanj

opredel, da si je domov gredeč

obljubil, ureiniti ga čim prej.

Toda čim je pritisnil za kljuko,

je zapazil, da je kabinet prazen.

Nemir, nestrpnost ga je potopi-

la v skrajno nervoznost.

"Odkod prihajate?" je vpra-

šal nekam suhoparno, ko se je

naposled mladenka prikazala na

pragu.

"Od spodaj," je odgovorila

tipkarica v nasmešku. "Potre-

bovala sem nekaj podatkov za

radi Allanove prokuracije. Ker

vas ni bilo tu, sem šla sama

vprašat gospoda Traceya. Kako

blag starček je to! In veste, to

mi je dale v roke sijajno priliko

za napredovanje, če želim. Po-

mislite: ponuja mi službo pose-

bne tajnice s dvojno plačo, kakr-

šno dobivam sedaj."

"Pa ste sprejeli?" je vprašal

mladi odvetnik s glasom, ki se

je dobesedno tresel od razburje-

nja.

"Nisem," je rekla tipkarica s

svojim praskadkim glasom.

"Izjavila sem mu, da ne ma-

ram od vas."

Ransome je pohitel proti njej

in jo prijel za obe roki.

"Alica," je zajecjal mrlič-

no, "hočem, da še več napravite.

Odgovorite, da me nikdar in ni-

koli ne ostavite! Hočem, da po-

stanite moja žena!"

S tesnim občutkom zroč v de-

kleta, je vnovič opazil, kako čud-

no ji drugeta leva trepalnica, ka-

kor oni dan, ko je prišla prvič k

njemu. Sedaj je vedel, da je to

znak velike razburjenosti ali

resne skrbi.

Malone takoj se je zleknila

navzd in okrenila glavo proč.

"Ne vem, kaj naj rečem," je

zasmrnila.

"Da recite," je prigovarjal

mladi mož. "Ali me res nekoli-

ko ljubite? Sprejmete moje po-

nudbo?"

"Ne tako naglo, ne tako na-

glo!" je razdraženo ugovarjala

mladenka. "Tako sta me ime-

nadili... Dajte mi časa za pre-

mislek... Še sama ne vem..."

Čujte, pomisliva se o tem jutri:

povedala vam bom, kaj sem u-

krenila."

"Da mora biti!" je moledeval

mladi mož, jo zopet prijel in po-

tegnil k sebi.

Skrivaj se je ovrta v njegov o-

brat, prepadel od ganotja.

"Mogoče," je velela ter se mu

izvila. Snela je ključek s kljuka

ter jedro odbegnila.

Erik Ransome se je vrnil do-

mov nepopisno vžihlen. Zaka-

dil se je v prvo draguljarno, ki

je spetoma naletel nanjo, in sto-

pil iz nje ljubko božajočo neko

stvar, ki jo je vtaknil v žep

pri telovniku. Vso pot si je ne-

prenehoma ponavljal: "To je

najčarobnejša, najmilejša in

najboljša ženica, kar sem jih

mogel srečati."

Ko je drugo jutro Ransome

prišel do svoje pisarne, je pred

glavnim vhodom opazil skupini-

co radovednežev, ki so tiščali z

nosom v šipe, da bi videli, kaj se

godí v banki.

Redar, ki je stražil pri vходу,

ga skrajna ni hotel pustiti noter.

A ko je zvedel, da je to lastnik

stavbe, ga je spustil. Mladi od-

vetnik ga je že pričel izpraševa-

ti, čemu se ljudje tu ustavljajo,

kar se prikaže g. Tracey, ves

bled in drhteč, ga popade za ro-

ko in siloma potegne v svojo po-

slovalnico.

"Okrađen sem, Ransome," je

s težavo izdaval iz sebe. "Zil-

kovci so se nočoj vtihotapili v

banko in vlomili blagajno, kjer

je ležalo sedem tisoč funtov

sterlingov gotovine in kaj vem

koliko zvečenjev vrednostnih pa-

pirjev!"

"Okrađeni ste?" je ponovil

odvetnik osuplo.

"Okrađen," je zastokal stari

bankir. "Uničen sem, do dobra

uničen!... Pridite in prepričaj-

te se sami."

G. Tracey se je držal načela,

da je blagajna najvarnejša, ako

jo nastaniš kar sredi ulice. Če

pa to ne gre, jo je postaviti na

tako mesto, da se izlaha vidi

skoki šipe. Zategačel je velika

jeklena omara stala kar sredi

pregrade, namesto da bi bila

zadelana v zid, kakor se to dela po

navadi.

Ko se ji je odvetnik približal,

so bila nje vrata na stečaj odpr-

ta, in gledaje vanjo, je zapazil,